

Profilaktyka kar cielesnych w świetle doświadczeń i dobrych praktyk

Ewa Jarosz

Uniwersytet Śląski w Katowicach

Eliminacja przemocy wobec dzieci staje się obecnie niezwykle istotnym zadaniem wielu demokratycznych społeczeństw. Co więcej, ze względu na zakres problemu i jego konsekwencje zadanie to znalazło się w Agendzie na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 określonej w Celach Zrównoważonego Rozwoju. Poza zasadniczym działaniem, jakim jest wprowadzenie bezwzględnej ochrony prawnej dzieci przed wszelkimi formami przemocy, w tym karami cielesnymi, na świecie podejmowane są różne inicjatywy ukierunkowane na eliminację przemocy w stosunku do dzieci. Doświadczenia państw pokazują bowiem, że same reformy prawne nie wystarczą. Wśród licznych propozycji szczególne miejsce zajmują działania profilaktyczne. Profilaktyka jest bowiem postrzegana jako najbardziej obiecujący rodzaj działań w walce z problemem. Jej organizowanie opiera się z jednej strony na wiedzy o uwarunkowaniach przemocy wobec dzieci i ustalonych w badaniach czynnikach ryzyka zjawiska, a z drugiej – na analizach praktyki oraz międzynarodowej współpracy i wymianie doświadczeń. W artykule przedstawiono inicjatywę Rady Państw Morza Bałtyckiego, w ramach której wypracowano zarówno podstawowe założenia profilaktyki, jak i szczegółowe wskazania w kilku obszarach jej realizacji.

SŁOWA KLUCZOWE:

DZIECI, PRZEMOC W WYCHOWANIU, KARY CIELESNE, PROFILAKTYKA

Stosowanie kar cielesnych od stuleci charakteryzowało relacje opiekuńczo-wychowawcze w różnych kulturach (Jarosz, Michalak, 2018). Zjawisko to – wrośnięte w życie społeczne i obyczajowość oraz występujące dość powszechnie

w różnych regionach świata – w ostatnich dziesięcioleciach zaczęło budzić coraz większą uwagę badaczy i osób zaangażowanych w ochronę praw dzieci. Od kilku dekad można obserwować narastający społeczny sprzeciw wobec stosowania przemocy w wychowaniu i podejmowanie wysiłków na rzecz eliminacji problemu. Jak się wydaje, największy wpływ na te procesy miało kilka czynników.

Po pierwsze, wiele badań, w tym tematyczne makroraporty, wskazało na powszechność zjawisk przemocy w wychowaniu oraz ich występowanie – choć z różnym nasileniem – we wszystkich warstwach i grupach społecznych oraz w niemal wszystkich kulturach i społeczeństwach na świecie (Pinheiro, 2006; UNICEF, 2014).

Po drugie, upowszechnianie idei praw człowieka i praw dziecka oraz demokratyzacja życia społecznego powodują, że występowanie pewnych zachowań i sytuacji w relacjach wychowawczych czy rodzinnych zaczyna być rozumiane w kategoriach naruszania zarówno tych praw, jak i godności dziecka. Co więcej, kary cielesne są obecnie postrzegane jako nadużywanie przewagi i siły wobec dzieci, a więc osób słabszych oraz zależnych. Ponadto wynikające z globalizacji procesy społeczno-kulturowej dyfuzji rozprzestrzeniają w wymiarze geograficzno-politycznym idee demokratyzacji i ideę dzieciństwa bez przemocy. Dobitnie konieczność eliminacji wszelkich form przemocy wobec dzieci wyrażają Cele Zrównoważonego Rozwoju będące Agendą działań w obszarze rozwoju społecznego do 2030 r. (Hillis, Mercy, Kress, Butchart, 2018; Know Violence in Childhood, 2017; UNICEF, 2017).

Po trzecie, najsilniejszych argumentów na rzecz eliminacji kar cielesnych w wychowaniu dostarczyły badania ukazujące dewastujący wpływ tego typu doświadczeń na rozwój indywidualny, rozwój kompetencji społecznych, rozwój kompetencji poznawczych oraz na kondycję emocjonalną (Afifi i in., 2017; Gershoff, Grogan-Kaylor, 2016). W szczególności sposób zaznaczyły się tu badania wykazujące szkodliwy wpływ kar cielesnych na budowę i funkcjonowanie mózgu (Strauss, Paschall, 2009; Tomoda i in., 2009). Przełożenie znaczenia skutków indywidualnych doświadczania kar cielesnych w wychowaniu na ich znaczenie społeczne, czyli na skutki ekonomiczne i zdrowotne dla funkcjonowania społeczeństwa (Pinheiro, 2006), dodatkowo wzmacnia rozumienie szkodliwości przemocy w wychowaniu. Obecnie już powszechnie uznaje się, że destrukcyjny wpływ przemocy wyrządza poważną krzywdę dzieciom we wszystkich krajach, ale też dotyczy rodziny, społeczności, narody i całe kolejne generacje (Hillis i in., 2018).

Wymienione procesy wpływają znacząco na upowszechnianie się sprzeciwu wobec wykorzystywania przemocy w wychowaniu dzieci. Obecnie różne grupy społeczne, środowiska, organizacje i instytucje podejmują intensywne wysiłki oraz poszukują skutecznych sposobów, by eliminować problem przemocy w wychowaniu.

Podstawą konceptualizacji profilaktyki przemocy w wychowaniu jest rozwijana przez dziesięciolecia wiedza na temat uwarunkowań zjawiska¹ oraz bogate już obecnie doświadczenia praktyczne różnych społeczeństw i środowisk. Ten kapitał pozwala na organizowanie działań skutecznie ograniczających występowanie problemu i to praktycznie w każdych warunkach społeczno-kulturowych oraz ekonomicznych, co podkreślał już jakiś czas temu Leventhal (2001).

REALIZACJA PROFILAKTYKI NA PODSTAWIE EVIDENCE BASED PRACTICE

Rozwój profilaktyki kar cielesnych w dużym stopniu odbywa się z wykorzystaniem analiz dotyczących podejmowanych w praktyce działań i programów eliminacji przemocy w wychowaniu. Innymi słowy, podłożem wskazywania i modernizowania działań profilaktycznych są tu tzw. dobre praktyki (*evidence based practice*), czyli działania, których skuteczność została przez odpowiednie analizy zweryfikowana i udowodniona. Obecnie w dużej mierze na tej podstawie są opracowywane rekomendacje dotyczące działań na różnych poziomach społecznych – w kontekście państwowym lub lokalnym – oraz na poziomie poszczególnych instytucji czy służb, a nawet formułowane są wskazania do szczegółowych programów profilaktycznych.

W celu opracowania rekomendacji dotyczących profilaktyki prowadzone są różne analizy dotyczące praktyki działań, które obejmują poziomy lokalne, krajowe i międzynarodowe. Te ostatnie widoczne są często w raportach dotyczących problemu przemocy przygotowywanych przez agendy międzynarodowe (np. raporty SRSG VAC²).

Jedną z inicjatyw międzynarodowych na rzecz eliminacji przemocy w wychowaniu jest projekt „Dzieciństwo bez przemocy. Odejdźcie od stosowania kar cielesnych w Regionie Morza Bałtyckiego”, który w latach 2017–2018 był prowadzony przez jednostkę *Children at Risk* Rady Państw Morza Bałtyckiego (*Council of the Baltic Sea States*) i współfinansowany przez Komisję Europejską. Przy jego realizacji współpracowało kilka podmiotów z różnych państw, m.in. Ministerstwo Spraw Społecznych Estonii, Ministerstwo Spraw Społecznych i Zdrowia Finlandii, Ministerstwo Opieki Społecznej Łotwy, polski Rzecznik Praw Dziecka (w kadencji 2013–2018) oraz

-
- 1 Profilaktykę przemocy wobec dzieci, która w swych kierunkach i środkach jest oparta na rezultatach badań dotyczących uwarunkowań zjawiska, opisałam w kwartalniku *Dziecko Krzywdzone. Teoria, badania, praktyka* (Jarosz, 2011).
 - 2 Raporty dostępne są na stronie <https://violenceagainstchildren.un.org/content/publications>.
-

Ministerstwo Zdrowia i Spraw Społecznych Szwecji. Międzynarodowym partnerem projektu była organizacja *Global Initiative to End All Corporal Punishment of Children*³.

Wypracowane w projekcie efekty stanowią w rzeczy samej określoną koncepcję profilaktyki problemu kar cielesnych, koncepcję o bardzo wyrazistej aplikacyjnej formule, którą warto bliżej zaprezentować ze względu na jej walory prakseologiczne, ale też i naukowe.

Niemal wszystkie państwa z regionu Morza Bałtyckiego (10 z 11) wprowadziły zakaz stosowania kar cielesnych wobec dzieci. Pierwsza (także na świecie) była Szwecja, która zrobiła to w 1979 r. Kolejnymi państwami w regionie były Finlandia (1983), Norwegia (1987), Dania (1997), Łotwa (1998), Niemcy (2000), Islandia (2003), Polska (2010), Estonia (2015) oraz – jako ostatnia – Litwa (2017)⁴. Jedynym krajem, w którym nie obowiązuje jeszcze prawny zakaz kar cielesnych, jest Federacja Rosyjska. Z tego wynika, że niektóre państwa w regionie mają prawie 40-letnie doświadczenie związane z wdrażaniem prawnego zakazu kar cielesnych, podczas gdy inne dopiero rozpoczęły proces, którego celem jest zapewnienie dzieciństwa wolnego od przemocy.

Jak pokazują praktyka życia społecznego i wyniki badań problemu kar cielesnych prowadzonych w krajach, w których obowiązuje ich zakaz, uchwalenie prawa nie gwarantuje jednak, że społeczeństwa stają się wolne od stosowania przemocy w wychowaniu. Korzystny wpływ zakazu na ograniczenie problemu kar cielesnych dobitnie podkreślają jednak badania, z których wynika, że wprowadzenie zakazu łączy się z nasileniem społecznej dezaprobaty do stosowania kar cielesnych wobec dzieci oraz zwiększeniem liczby rodziców, którzy odrzucają ich wykorzystywanie w wychowaniu swoich dzieci (Janson, Langberg, Svensson, 2017; Jarosz, Michalak, 2018).

Celem programu „Dzieciństwo bez przemocy” stało się wspólne wypracowanie spójnej, wielostronnej strategii profilaktycznej ukierunkowanej na eliminację kar cielesnych oraz promowanie pełnego społecznego wdrożenia w praktykę wychowawczą prawnego ich zakazu. Adresatem zaprojektowanych działań i środków stały się nie tylko państwa partnerskie projektu (Szwecja, Łotwa, Estonia, Finlandia i Polska), ale wszystkie państwach w regionie Morza Bałtyckiego.

Zasadniczymi elementami działań w ramach projektu były:

- pogłębiona analiza sytuacji w państwach biorących udział w projekcie, obejmująca analizę szczegółowych rozwiązań prawnych dotyczących stosowania prawnego zakazu kar cielesnych;

3 Opis organizacji zob. szerzej: <https://endcorporalpunishment.org>.

4 Bieżący monitoring postępu w zakresie ochrony prawnej dzieci przed karami cielesnymi prowadzi *Global Initiative to End All Corporal Punishment of Children*.

- analiza rozwiązań implementujących w poszczególnych państwach zakaz i działań urzeczywistniających ochronę dzieci przed przemocą w wychowaniu;
- analiza inicjatyw na rzecz eliminacji kar podejmowanych przez różne podmioty państwowe, pozarządowe, ekonomiczno-biznesowe i wyznaniowe;
- analiza tzw. dobrych praktyk w zakresie eliminowania przemocy w wychowaniu w perspektywie działań w różnych sektorach (wymiar sprawiedliwości, oświata, służby społeczne, ochrona zdrowia, organizacje pozarządowe) w państwach partnerskich;
- analiza sposobów monitorowania problemu przez podmioty państwowe i inne oraz badania naukowe;
- analiza realizowanych kampanii społecznych dotyczących problemu przemocy w wychowaniu.

Realizacja działań obejmowała m.in. analizy i badania prowadzone przez koordynatorów krajowych, spotkanie sprawozdawcze w siedzibie kierującej projektem jednostki CBSS w Sztokholmie, konsultacje krajowe oraz spotkania grup ekspertów w poszczególnych tematach, które odbyły się w Rydze, Tallinie, Warszawie i Sztokholmie⁵.

W rezultacie prac podejmowanych w ramach programu „Dzieciństwo bez przemocy” opracowano raporty dotyczące poszczególnych krajów partnerskich, ukazujące stan legislacji, badań i głównych działań w zakresie problemu kar cielesnych⁶, zestaw podręczników tematycznych oraz kampanię kierowaną do rodziców, dzieci, praktyków i osób wspierających, a także decydentów.

Najfunkcjonalniejszym efektem projektu „Dzieciństwo bez przemocy” z perspektywy pokazania idei konstruowania profilaktyki kar cielesnych jest seria podręczników tematycznych dotyczących określonych obszarów działań profilaktycznych. Skonstruowano je na podstawie doświadczeń społeczeństw regionu Morza Bałtyckiego. Przekazują kluczowe informacje i podkreślają najlepsze praktyki, które mają znaczenie w eliminacji kar cielesnych nie tylko dla państw w regionie, ale także dla innych krajów Europy, a nawet dla całego świata. Każdy z sześciu przewodników

5 Autorka pełniła funkcję krajowego koordynatora projektu w Polsce. Krajowe konsultacje odbyły się 29–1 grudnia 2017 r. w Biurze Rzecznika Praw Dziecka, natomiast w dniach 13–14 marca 2018 r. w Biurze Rzecznika Praw Dziecka odbyło się też spotkanie ekspertów w ramach grupy tematycznej „Zmiana świadomości społecznej i rola kampanii społecznych.”

6 Raport dotyczący Polski dostępny jest na stronie: <http://www.childrenatrisk.eu/nonviolence/wp-content/uploads/sites/3/2018/05/NVC-National-Consultation-Poland-Report-.pdf>.

koncentruje się na określonym temacie dotyczącym eliminacji przemocy w wychowaniu. Są nimi w kolejności:

- ogólne założenia profilaktyki, tj. współczesna filozofia działań zmierzających do eliminacji kar cielesnych;
- sposoby wdrażania prawnego zakazu kar cielesnych w środowisku rodzinnym;
- działania rozwijające i upowszechniające pozytywne rodzicielstwo;
- zasady i sposoby realizowania kampanii społecznych podnoszących świadomość problemu i konieczność jego eliminacji;
- działania podnoszące jakość usług profesjonalistów i służb działających w obszarze eliminacji przemocy wobec dzieci;
- możliwości i zasady śledzenia postępów na drodze urzeczywistniania zakazu poprzez odpowiednie badania i analizy.

Przewodniki te mogą być źródłem inspiracji, jak również dostarczać gotowych wskazówek oraz praktycznych narzędzi, które można wykorzystać w urzeczywistnianiu idei dzieciństw bez przemocy oraz w likwidowaniu kar cielesnych w przestrzeni społeczno-wychowawczej.

GŁÓWNE CECHY WSPÓŁCZESNEJ PROFILAKTYKI KAR CIELESNYCH

W świetle wypracowanych i opisanych w omawianych przewodnikach strategii eliminacji kar cielesnych można wskazać kilka podstawowych założeń, na których opiera się współczesna profilaktyka problemu (Henry, Lenihan, 2018).

Przede wszystkim przyjmuje się, że postawy wobec stosowania kar cielesnych można zmieniać. Skutecznymi narzędziami są tu nie tylko zakazy prawne, które odgrywają podstawową rolę, ale także reformy w sferze polityki rozwoju społeczno-politycznego zmierzające do postrzegania dzieci jako osób i grup, którym należy się równe traktowanie wobec prawa oraz inne prawa równościowe. W państwach, które mogą się poszczycić znaczną redukcją poziomu wykorzystywania kar cielesnych, jak np. Szwecja, obok prawnego zakazu podjęto wiele działań na rzecz społecznego i politycznego rozwoju oraz podnoszenia świadomości istoty i znaczenia praw dziecka (Janson i in., 2017).

Ponadto niezwykle istotnym czynnikiem jest porozumienie różnych stron sceny politycznej i ich wspólne wsparcie sprawy eliminacji kar cielesnych. Służy to procesowi legislacji i opracowaniu narodowych planów – a wręcz strategii – eliminacji przemocy wobec dzieci, w tym urzeczywistniania zakazu kar cielesnych. Na rzecz implementacji takich planów lub strategii działa z kolei korzystnie ścisłe określenie

ról różnych i działających na wszystkich poziomach społecznych podmiotów oraz odpowiednie finansowanie działań na poziomach krajowym i lokalnym (Know Violence in Childhood, 2017). Adekwatne finansowanie strategii wdrożenia zakazu przemocy w wychowaniu jest wskazywane jako bardzo ważny czynnik sprzyjający temu, aby prawo to było efektywne (WHO, 2014).

Jako kolejne założenie oraz fundament nowoczesnej profilaktyki wskazuje się uznanie, że rolą wprowadzonych zakazów kar cielesnych jest jednoznaczna ochrona dzieci przed wszelką przemocą, co jest rozumiane jako ochrona wprowadzana w interesie dzieci, a nie przeciwko komuś lub czyimś prawom. Głównym celem prawnego zakazu jest społeczna edukacja dotycząca niewłaściwości takiego postępowania z dziećmi oraz możliwość zapewnienia wsparcia rodziców, opiekunów i innych osób opiekujących się dziećmi i je wychowujących, a nie sądowe ściganie tych osób. Uznaje się przy tym, że skutecznej reformie prawa musi towarzyszyć jasny plan działania dotyczący tego, jakie kroki należy podejmować w celu podniesienia społecznej świadomości rzeczywistej roli zakazu i – ogólniej – roli prawa w ochronie dzieci przez przemocą.

Następnym założeniem nowoczesnej profilaktyki kar cielesnych jest uznanie, że osoby pracujące z dziećmi i rodzinami we wszystkich obszarach (tj. różni specjaliści) pełnią kluczową funkcję w promowaniu zakazu oraz przekazywaniu właściwego jego rozumienia tym, z którymi pracują – czyli rodzicom, opiekunom i dzieciom. Specjaliści mogą też bezpośrednio reagować w przypadku podejrzenia występowania tego problemu. Sprzyja temu ustanowienie formalnego obowiązku reagowania dla profesjonalistów (tzw. *mandatory reporting*), ale należy podkreślić, że potrzebują oni dobrych szkoleń i rozwijania kompetencji po to, by właściwie rozumieli rolę i znaczenie prawnego zakazu oraz swoje powinności i możliwości jego wdrażania oraz ochrony dzieci. Wśród profesjonalistów szczególna rola przypada pracownikom socjalnym, nauczycielom, pracownikom wymiaru sprawiedliwości i organów ścigania oraz pracownikom ochrony zdrowia. Jednocześnie obok działania profesjonalistów mocno podkreśla się wagę różnych innych służb oraz instytucji, a także rolę władz państwowych i lokalnych, społeczności lokalnej oraz całego społeczeństwa obywatelskiego, w tym organizacji pozarządowych, charytatywnych, wyznaniowych i innych.

Wobec szerokiego wachlarza możliwych podmiotów działań podkreśla się, że skuteczne wdrożenie zakazu stosowania kar cielesnych wymaga sprawnej międzysektorowej koordynacji w celu realizacji działań zarówno edukacyjnych, jak i prewencyjnych, które są priorytetowe oraz mogą być powszechnie podejmowane. Podkreśla się, że dobra koordynacja działań, jej monitorowanie oraz ewaluacja w obrębie instytucji rządowych oraz między rządem a podmiotami społeczeństwa obywatelskiego mogą ułatwić skuteczne wdrożenie zakazu. Ponadto uważa się,

że wielodyscyplinarna i międzyagencyjna współpraca jest czynnikiem niezbędnym w realizacji prewencji w wymiarze wczesnej identyfikacji przemocy wobec dzieci oraz odpowiedniej pomocy i innych działań.

Profilaktyka kar cielesnych i funkcjonowanie całego systemu ochrony dzieci powinny być ukierunkowane na zapobieganie separacji rodzinnej, tj. oddzieleniu dziecka od rodziny. Jeśli jednak problem przemocy w wychowaniu zostaje zidentyfikowany w rodzinie, dobro dziecka jest podstawowym względem, jaki powinien determinować podejmowane działania. W sytuacjach, kiedy separacja dziecka od rodziny jest jednak niezbędna dla zapewnienia mu bezpieczeństwa, istotnym czynnikiem jest zaufanie do służb działających na poziomie zarówno lokalnym, jak i ogólnospołecznym. Powinno być ono rozwijane przez przejrzystość, wiarygodność, odpowiedzialność oraz bezstronność w rozpatrywaniu przypadków przemocy wobec dziecka i podejmowaniu dalszych działań.

Niezbędnym działaniem w nowoczesnej profilaktyce przemocy w wychowaniu jest prowadzenie badań i analiz dostarczających dowodów na temat postępów w implementacji zakazu kar cielesnych. W tym względzie szczególną rolę odgrywają skuteczne systemy gromadzenia danych oraz wiarygodne metodologicznie procedury monitorowania przez badania surveyowe. Rzetelne badania są istotne także w kontekście analizy efektywności wprowadzanych rozwiązań i programów eliminacji kar cielesnych. Wskaźniki i źródła danych pokazujące problem oraz działania wobec niego powinny być gromadzone w perspektywie różnych grup dzieci, w tym wykluczonych na różnym tle (np. niepełnosprawności, przynależności do mniejszości etnicznych, z obszarów niekorzystnych socjalnie czy ze względu na płeć), i mieć charakter zróżnicowany. Istotne są dane dotyczące zarówno zgłaszanych przypadków, jak i postaw społecznych wobec kar cielesnych oraz ich dynamiki. Ważne przy tym jest, aby dane pochodziły zarówno od rodziców, jak i samych dzieci. Cennym rodzajem danych są również te dotyczące doświadczeń rodziców związanych z korzystaniem z różnych usług wsparcia rodziny lub programów eliminacji przemocy w wychowaniu.

We współczesnym rozumieniu profilaktyki uznaje się także, że społeczna implementacja zakazu kar cielesnych opiera się w ogromnym stopniu na spójnej i trafnej edukacji społecznej, która podnosi rozumienie sensu oraz roli zakazu, a także przyczynia się do jego społecznego poparcia. Ponadto edukacja pomaga podnosić świadomość znaczenia prawa dzieci do wolności od wszelkich form przemocy. Główne przesłania, jakie powinny charakteryzować taką edukację, mówią o tym, by pokazywać kary cielesne jako niedopuszczalne metody oddziaływania na dziecko oraz informować o tym, że kary cielesne są szkodliwe zarówno dla rozwoju dziecka, jak i jego późniejszego funkcjonowania w dorosłym życiu. Oprócz tego edukacja społeczna

powinna upowszechniać metody pozytywnego rodzicielstwa oraz promować je jako przynoszące korzyści dzieciom, rodzicom i całemu społeczeństwu.

Treść wymienionych założeń profilaktyki stosowania kar cielesnych koresponduje w dużej mierze z tym, na co wskazują teorie dotyczące uwarunkowań przemocy w wychowaniu. Są to bowiem propozycje działań na czynniki facylitujące przemoc na różnych poziomach społecznych. Działania ukierunkowane na takie czynniki – czego dowodzą badania – cechują się wysoką efektywnością w zakresie ograniczania przemocy w wychowaniu, ale tylko wtedy, gdy są symultanicznie realizowane na różnych poziomach społecznych – tj. indywidualnym, relacyjnym, lokalnym i społeczeństwa (Butchart, Hillis, Burrows, 2018; Gershoff, Leeb, Durrant, 2017).

PODSUMOWANIE

Leventhal (1996) już dawno podkreślał, że najważniejsze jest to, iż wiemy, jak zapobiegać przemocy i zaniedbywaniu dzieci, oraz że działania te nie są aż tak skomplikowane, aby były niemożliwe. Apelował więc, by pytać nie o to, czy prewencja przemocy wobec dzieci jest w ogóle możliwa – bo jest – ale o to, czy społeczeństwo może i chce przeznaczyć odpowiednie środki na takie działania oraz podjąć trud ich organizowania. Działania te powinny być bowiem szeroko zakrojone i wielowymiarowe, a więc kosztowne. Problemem prewencji krzywdzenia dzieci nie jest bezsilność, ale niekorzystna atmosfera dla takich działań i brak politycznego zaplecza – zauważył już kiedyś Krugman (1999). Od kilku lat ta atmosfera ulega jednak poprawie. Coraz powszechniej rozumie się znaczenie przeciwdziałania przemocy oraz coraz silniej – poprzez różne instrumenty – naciska się na to, by poszczególne społeczeństwa i środowiska podejmowały wysiłki organizowania profilaktyki oraz przeznaczały nań odpowiednie środki finansowe. Dla ułatwienia i poprawienia implementacji działań na rzecz eliminacji przemocy w wychowaniu oraz – ogólniej – przemocy wobec dzieci eksperckie agendy i platformy współpracy międzynarodowej opracowują wdrożeniowe wskazania oraz pakiety działań i zasad profilaktyki. Poza wskazaną w tym opracowaniu inicjatywą państw Rejonu Morza Bałtyckiego, na szczególną uwagę zasługuje także inicjatywa INSPIRE⁷, która jest realizowana jako działanie w ramach realizacji Agendy 2030, będąca globalną propozycją ukazującą w operacyjny sposób różne wskazania dotyczące eliminacji przemocy wobec dzieci.

E-mail autorki: ewa-jarosz@post.pl.

⁷ https://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/inspire/en/.

BIBLIOGRAFIA

- Afifi, T., Ford, D., Gershoff, E. T., Merrick, M., Grogan-Kaylor, A., Ports, K., MacMillan, H., Holden, G., Taylor, C., Lee, S., Bennett, R. P. (2017). Spanking and adult mental health impairment: The case for designation of spanking as an adverse Childhood experience. *Child Abuse & Neglect*, 71, 24–31. DOI: 10.1016/j.chiabu.2017.01.014.
- Butchart, A., Hillis, S., Burrows, S. (2018). INSPIRE: Using the best evidence to prevent violence against children W: G. Lenzer (red.), *Violence against children* (s. 39–63). Nowy Jork, NY: Routledge.
- Gershoff, E. T., Grogan-Kaylor, A. (2016). Spanking and child outcomes. Old controversies and new meta-analyses. *Journal of Family Psychology*, 30(4), 453–469.
- Gershoff, E. T., Leeb, S. J., Durrant, J. E. (2017). Promising intervention strategies to reduce parents' use of physical punishment. *Child Abuse & Neglect*, 71, 9–23.
- Henry, A. Lenihan, T. (2018). *A Step-by-Step Guide on Implementing the Convention on the Rights of the Child to Achieve an End to Corporal Punishment*. Sztokholm: Council of the Baltic Sea States Secretariat.
- Hillis, S., Mercy, J. A., Kress, H., Butchart, A. (2018). Violence against children: Endemic, Detrimental, Preventable. W: G. Lenzer (red.), *Violence against children* (s. 25–38). Nowy Jork, NY: Routledge.
- Janson, S., Langberg, B., Svensson, B. (2017). *Physical punishment of children banned since 30 years: The Swedish experience*. Nowy Jork, NY: Routledge.
- Jarosz, E. (2011). Profilaktyka krzywdzenia dzieci. *Dziecko Krzywdzone. Teoria, badania, praktyka*, 10(1), 7–26.
- Jarosz, E., Michalak, M. (2018). *Bicie dzieci – czas z tym skończyć. Kontestacja kar cielesnych we współczesnym świecie*. Warszawa: Biuro Rzecznika Praw Dziecka.
- Know Violence in Childhood. (2017). *Ending Violence in Childhood. Global Report 2017*. New Delhi: Know Violence in Childhood.
- Krugmann, R. C. (1999). The politics. *Child Abuse & Neglect*, 10(23), 963–967.
- Leventhal, J. (1996). Twenty years later: We do know how to prevent child abuse and neglect. *Child Abuse & Neglect*, 8(20), 647–653.
- Leventhal, J. M. (2001). The prevention of child abuse and neglect; successfully out of the blocks. *Child Abuse & Neglect*, 4(25), 431–439.
- Pinheiro, P.S. (2006). *World report on violence against children*. Genewa: Organizacja Narodów Zjednoczonych. Pobrane z: <https://www.unicef.org/violencestudy/reports.html>.
- Strauss, M., Paschall, M. J. (2009). Corporal punishment by mothers and development of children's cognitive ability: a longitudinal study of two nationally representative age cohorts. *Journal of Agression, Maltreatment & Trauma*, 18(5), 459–475.

- Tomoda, A., Suzuki, H., Rabi K., Yi-Shin Sheu, Polcari, A., Teicher, M. H. (2009). Reduced prefrontal cortical gray matter volume in young adults exposed to harsh corporal punishment. *Neuroimage*, 47(Suppl 2), 66–71.
- UNICEF. (2014). *Hidden in Plain sight. A statistical analyses of violence against children*. Nowy Jork, NY: UNICEF.
- UNICEF. (2017). *Child is a child. Protecting children on the move from violence, abuse and exploitation*. Nowy Jork, NY: UNICEF. Pobrane z: https://www.unicef.org/publications/files/UNICEF_A_child_is_a_child_May_2017_EN.pdf.
- WHO. (2014). *Investing in children: the European child maltreatment prevention action plan 2015–2020*. World Health Organization.

CORPORAL PUNISHMENT PREVENTION IN THE LIGHT OF EXPERIENCE AND GOOD PRACTICE

Elimination of violence against children is becoming an important task in democratic societies. Moreover, due to the extent of the problem and its consequences it has been placed in the Agenda 2030 Sustainable Developmental Goals. Despite the fundamental action, which is the reform of the law and the introduction of the full protection of children from all forms of violence, among them corporal punishment, many different initiatives on eliminating violence against children in childrearing are undertaken all around the world. Experiences of many countries have shown, that law reforms are not enough. Within many proposals of actions, the prevention is seen as the most promising type of activities. It is organized as based on the knowledge about the determinants of violence and research in this area on a one hand, and on the analysis of practice and international co-operation and sharing in this field, on the other hand. In the paper the initiative of the CBSS the special project where some basic assumptions and detailed indications on the prevention of violence in childrearing have been over-worked just in international collaboration, is presented.

KEYWORDS:

CHILDREN, VIOLENCE IN CHILDREARING, CORPORAL PUNISHMENT, PREVENTION

Cytowanie:

Jarosz, E. (2019). Profilaktyka kar cielesnych w świetle doświadczeń i dobrych praktyk. *Dziecko Krzywdzone. Teoria, badania, praktyka*, 18(2), 09–20.

Artykuł jest dostępny na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa–Użycie niekomercyjne–Bez utworów zależnych 3.0 Polska.